

Довгань Дарина Юріївна, ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», 10 клас, Житомирське територіальне відділення МАН України, м. Житомир. Науковий керівник: Панченко Вікторія Сергіївна, к.і.н., викладач вищої категорії, викладач-методист, голова Центру Науки, голова циклової комісії гуманітарних та природничих дисциплін.

Культурні взаємовпливи українців і євреїв у м. Радомишль: історія та сучасність

Мета: дослідити особливості взаємовпливу єврейської та української культур у м. Радомишль. **Завдання:** проаналізувати історію єврейської громади міста; визначити основні сфери та прояви культурної взаємодії; оцінити значення для сучасності.

Об'єкт: культурно-історичний розвиток м. Радомишль як багатонаціонального середовища. **Предмет:** процеси, форми, результати взаємовпливу української та єврейської культур у Радомишлі.

Теорія: Одним із найстаріших поселень Житомирщини є Радомишль. Через тривале перебування у смузі осілості, географічне розташування він став місцем розселення євреїв, чисельність яких подекуди сягала 80% населення. Перші з них поселились тут у XVII ст. Активізувались переселенські рухи вже у часи імперського панування: через указ Катерини II про смугу осілості саме маленькі містечка Правобережжя стали основним місцем проживання. Сюди вони принесли методи торгівлі, оформлення фінансових операцій, стали засновниками численних майстерень, невеликих промислових виробництв. Попри існуючі владні обмеження в освіті, службі, житлі, євреї досягали успіхів у торгівлі, банківській та промисловій діяльності, культурі. Разом із тим, специфічний релігійний світогляд та імперський тиск сприяли формуванню закритих єврейських спільнот, обмеження кола спілкування і формування дихотомії свій-чужий. Все це тривалий час заважало сприйняттю євреїв місцевою людністю, гальмувало культурний обмін, обумовлювало поширення абсурдних міфів про їх життя. Курс радянського уряду на знищення національної своєрідності та формування культу «радянської людини» дав несподіваний результат: змусив євреїв і українців об'єднатись у боротьбі із совєтами, а також сприяв більшій відкритості єврейської спільноти, кращій взаємодії із корінним етносом. Поглибилось ця тенденція у часи нацистської окупації, коли радомишляни переховували євреїв від розстрілів. Однак після

падіння залізної завіси і розпаду СРСР більшість євреїв виїхали в Ізраїль. Тому нині єврейська культура у місті майже не представлена, лише як культурна і меморіальна спадщина.

Практика. У дослідженні використані: порівняльно-історичний, описовий, аналізу та синтезу, краєзнавчий методи, інтерв'ю. Це дозволило уточнити маловідомі аспекти історії єврейської громади м. Радомишль та зібрати свідчення про її роль. Під час роботи вивчено єврейське кладовище, місця пам'яті жертв Голокосту, зміст екскурсій і музейних наративів, праці краєзнавців, взято інтерв'ю у Бовкуна С.В. Дослідження показало, що сучасні прояви взаємовпливу простежуються у збереженні історичної пам'яті, використанні єврейської тематики в туристичних маршрутах, наявності окремих мовних запозичень і побутових традицій при відсутності живої комунікації.

Висновки. Отже, єврейська спільнота у Радомишлі є унікальною сторінкою державної культури і історії. Однак через світоглядні та політичні обмеження попередніх епох взаємовплив культур простежувався слабо, найяскравіше проявившись у 1950-1980х рр. Сьогодні єврейська культура слугує основою для багатокультурної історичної пам'яті, розвитку локальної ідентичності, виховання толерантності та є ресурсом для культурно-освітніх, туристичних ініціатив. Наукова новизна полягає у спробі комплексного аналізу історії єврейської громади м. Радомишль та культурної взаємодії з українським населенням на локальному рівні для формування цілісного уявлення про багатокультурний простір міста. Вклад автора полягає у систематизації локальних джерел, проведенні інтерв'ю з краєзнавцем Бовкуном С.В. та виявленні сучасних форм прояву українсько-єврейської культурної взаємодії у м. Радомишль.